

Ośrodki onkologiczne • Oncological Centres

25 lat Kliniki Onkologii Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu

Katedra Onkologii AM w Poznaniu

Sylwia Grodecka-Gazdecka

25 years of the Department of Oncology, Medical University, Poznań, Poland

Zamysł stworzenia jednostki akademickiej zajmującej się leczeniem chorób nowotworowych powstał już około 1972 roku, z inicjatywy profesora Cezarego Ramlau'a, który na polecenie ówczesnego rektora Akademii Medycznej prof. Romana Górala opracował projekt mającej powstać Kliniki Onkologii oraz pierwszy program nauczania onkologii dla studentów.

Katedra i Klinika Onkologii AM
im. Karola Marcinkowskiego
w Poznaniu

W roku 1976 w budynku należącym do Zgromadzenia Sióstr Elżbietanek w Poznaniu przy ulicy Łąkowej 1/2, po opuszczeniu go przez poprzedniego użytkownika, jakim był Szpital MSW, powstał początkowo Ośrodek Onkologii, który następnie przekształcono w Klinikę Onkologii Akademii Medycznej w Poznaniu.

Szpital Sióstr Elżbietanek powstał w 1909 roku. Przed jego wybudowaniem ówczesna przełożona Sióstr Elżbietanek podróżowała po Europie w celu zapoznania się z organizacją szpitali o podobnych rozmiarach. Zastosowane rozwiązania były zatem na wskroś nowoczesne. Ulica przed budynkiem była brukowana dębową kostką, aby hałas nie przeszkadzał chorym. Budynek jako jedyny w mieście posiadał oświetlenie gazowe i pierwszą windę w Poznaniu. Wieloletnim pracownikom szpitala żał tej przepięknej, starej windy z mahoniowego drewna, z metalowym okratowaniem i secesyjnymi mosiężnymi elementami dekoracyjnymi. Została zamieniona w 1999 roku na inną, szybkobieżną i często psującą się windę nowej generacji. Wejście do budynku zachowało natomiast resztki dawnego wystroju, w postaci oryginalnych kafli z ornamentem na ścianach.

Od chwili powstania Kliniki Onkologii składała się z trzech oddziałów:

- **Chirurgii Onkologicznej**, kierowanego przez docenta Kazimierza Kociałkowskiego do czasu przejścia w 1993 roku na emeryturę, następnie przez prof. Michała Drewsa do czasu objęcia stanowiska kierownika III Katedry i Kliniki Chirurgii AM i dr n. med. Floriana Kłosowskiego do czasu osiągnięcia wieku emerytalnego. Obecnie obowiązki Ordynatora Oddziału pełni dr hab. n. med. Sylwia Grodecka-Gazdecka.
- **Ginekologii Onkologicznej**, którego kierownikiem był profesor Szczęsny Simm, a od jego nagłej śmierci 14 maja 1981 roku do chwili obecnej profesor Janina Markowska;
- **Chemioterapii Onkologicznej z Radioterapią**, kierowanego do czasu niespodziewanej śmierci w dniu 5

stycznia 1999 roku przez profesora Cezarego Ramlau'a. Obecnie Ordynatorem Oddziału jest prof. dr hab. med. Mieczysław Komarnicki.

Oddziały operacyjne dysponowały blokiem operacyjnym z dwoma salami zabiegowymi, które z powodu usytuowania od południowego wschodu mają co prawda dużo światła, ale do dnia dzisiejszego bardzo się latem nagrzewają. Organizatorem i Oddziałową Bloku Operacyjnego, dbającą o jego wyposażenie, jest od tamtej pory pielęgniarka Krystyna Czader.

Ponadto na terenie Kliniki działały:

- **Laboratorium analityczne**, którym na początku kierowała oddelegowana ze Szpitala przy ul. Długiej dr Bogumiła Łuzna, a potem dr farm. Tomasz Tomaszewicz;
- **Pracownia Radiologii**, dla której zdjęcia opisywała, dochodząca ze Szpitala przy ul. Szkolnej, dr med. Iwona Szpakowska-Łuczak (obecnie Rzymska), zanim etatowym pracownikiem została dr Ewa Bielewicz;
- **Pracownia Histopatologii Nowotworów**, z której materiał operacyjny pracownice zносиły do badania mikroskopowego do dr med. Eugeniusza Simona, zatrudnionego w Szpitalu Onkologicznym przy ul. Garbary, do czasu włączenia się do pracy dr med. Bogusława Hermana, a następnie dr med. Grażyny Zengteler.
- **Poradnie Kliniki Onkologii**, które przez pierwszych 5 lat całą dokumentację mieściły w skrzynkach z kartotekami, stojących na biurku urzędującego lekarza. W październiku 1983 roku wydzielono fragment korytarza z przeznaczeniem na rejestrację. Ta najdłuższa w dziejach Kliniki prowizorka przetrwała 18 lat i dopiero latem bieżącego roku, po przejściu pomieszczeń zajmowanych na parterze przez Katedrę Bromatologii, doczekaliśmy się Zespołu Poradni na miarę obecnych potrzeb. Pierwszym Kierownikiem Zespołu Poradni Kliniki Onkologii był doc. Kazimierz Kociałkowski, kolejnymi doc. Leon Chodera i dr hab. med. Sylwia Grodecka-Gazdecka. Od początku w Poradni Chemioterapii pracuje pielęgniarka Alina Moczko.

Pierwszy hospitalizowany pacjent, mężczyzna z rozpoznaniem zaawansowanej ziarnicy, został przyjęty ze

Szpitala przy ul. Lutyckiej, we wrześniu 1976 roku. Po intensywnym leczeniu choroba uległa stabilizacji na siedem lat. Pamięta o tym jedna z czterech, pracujących od pierwszego dnia, pielęgniarek Barbara Jankowska, zastępująca oddziałową Oddz. Chirurgii. Pozostałe trzy pionierki: Urszula Rydz, Barbara Parzyńska i Elżbieta Szymańska są nadal pielęgniarkami Oddziału Chemioterapii Kliniki Onkologii. Przez pierwsze miesiące chorymi ze wszystkich oddziałów opiekował się jeden lekarz dyżurny. Pierwsza operacja chirurgiczna odbyła się 16 lutego, a ginekologiczna 21 lutego 1977 roku. Od tamtej pory przeprowadzono 17.894 operacje chirurgiczne i 5.721 ginekologicznych, w tym część, techniką laparoskopową.

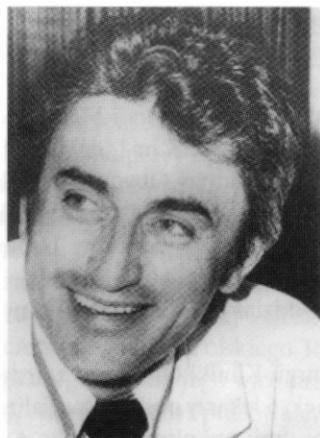
Pamiętnym wydarzeniem tamtego roku dla organizatorów Kliniki Onkologii była wizytacja przeprowadzona przez profesora Tadeusza Koszarowskiego, wielki autorytet w dziedzinie onkologii, wówczas konsultanta krajowego tej specjalności.

Pierwszym Kierownikiem Kliniki Onkologii był profesor Szczęsny Simm, który sprawował także funkcję przewodniczącego Zespołu Onkologicznego Akademii Me-

Prof. dr hab. med. Szczęsny Simm
pierwszy kierownik Kliniki Onkologii w Poznaniu (1976–1981)

dycznej w Poznaniu, którego zadaniem było koordynowanie działalności dydaktycznej, usługowej i naukowej instytutów i klinik Uczelni w zakresie chorób nowotworowych. Po nagłej śmierci profesora Simma w 1981 roku kierownikiem Kliniki został prof. Cezary Ramlau. Mimo że od początku istnienia Kliniki w jej działalność była wpisana i realizowana funkcja dydaktyczna, ambicją profesora Ramlau'a, członka Krajowego Zespołu Specjalistycznego w dziedzinie onkologii, było podniesienie rangi tej jednostki akademickiej. Niski poziom wiedzy na temat chorób nowotworowych wśród lekarzy oraz brak struktury organizacyjnej w obrębie Akademii Medycznej w Poznaniu, skupiającej funkcje dydaktyczne, naukowe i lecznicze, był motorem napędowym starań o zorganizowanie i powołanie Katedry Onkologii. Głębokie zrozumienie, poparcie i pomoc w realizacji tego przedsięwzięcia okazał ówczesny rektor Akademii Medycznej, profesor Jerzy Wójtowicz.

Prof. dr hab. med. Cezary Ramlau
kierownik Kliniki Onkologii w latach 1981–1999

Katedra Onkologii Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu powstała w roku 1988, a jej Kierownikiem jest od początku prof. Jan Bręborowicz.

W skład Katedry Onkologii wchodzi obecnie: Klinika Onkologii, Klinika Opieki Paliatywnej i Intensywnej Terapii Onkologicznej, Zakład Patologii Nowotworów, Zakład Analitiky Medycznej, Pracownia Radiologii i Zespół Poradni Kliniki Onkologii, mieszczące się w budynku przy ulicy Łąkowej 1/2, administrowanym przez Dyrekcję Samodzielnego Publicznego Szpitala Klinicznego nr 1 Akademii Medycznej *Przemienienia Pańskiego* oraz Zakład Immunologii Nowotworów, zlokalizowany 200 metrów dalej, na terenie Wielkopolskiego Centrum Onkologii przy ulicy Garbary.

Klinikę Onkologii tworzą Oddziały: Chirurgii Onkologicznej, Ginekologii Onkologicznej i Chemioterapii. Po nieoczekiwanej śmierci profesora Cezarego Ramlau'a w styczniu 1999 roku obowiązki Kierownika Kliniki pełni profesor Mieczysław Komarnicki.

Klinika wypełnia swoje obowiązki dydaktyczne, prowadząc szkolenie przeddyplomowe dla studentów 6 roku Wydziału Lekarskiego I, 5 roku Oddziału Stomatologii Wydziału Lekarskiego II, 4 roku Wydziału Nauk o Zdrowiu oraz dla studentów Wydziału Anglojęzycznego. Lekarze Kliniki prowadzili także zajęcia dla studentów Oddziału Analitiky Medycznej Wydziału Farmaceutycznego, studentów psychologii i fizyki medycznej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz dla studentów Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu. Zajęcia dla studentów obejmują wykłady, seminaria, lekcje kliniczne i ćwiczenia na Oddziałach, w Poradniach Przyklinicznych i w obrębie Bloku Operacyjnego. Po raz pierwszy w tym roku akademickim wprowadzono element nauczania problemowego, poprzez włączenie się do zajęć dla studentów 1-go roku Wydziału Lekarskiego. Kierownik Katedry i adiunkt dydaktyczny od początku brali udział w konferencjach poświęconych problemowi nauczania onkologii w Polsce. Druga z nich została zorganizowana w Poznaniu, a Dziekan Wydziału Lekarskiego I powierzył dr hab. med. Sylwii Grodeckiej-Gazdeckiej obowiązki koordynatora nauczania onkologii w Akademii Medycznej w Poznaniu.

Program nauczania onkologii w Klinice jest nowoczesny i spójny z oficjalnym programem Polskiego Towarzystwa Onkologicznego oraz zgodny z wymaganiami programu Unii Europejskiej (poza brakiem egzaminu końcowego, o co od kilku lat zabiegamy). Wysiłkiem kadry dydaktycznej, liczącej 10 nauczycieli akademickich, zajęcia praktyczne staramy się prowadzić w grupach nie większych niż trzyosobowe. Z powodu braku własnego Zakładu Radioterapii zajęcia dotyczące leczenia chorób nowotworowych napromienianiem oraz podstaw fizyki medycznej odbywają się we współpracy z Wielkopolskim Centrum Onkologii.

Lekarze Kliniki Onkologii uczestniczą ponadto w szkoleniu podyplomowym, prowadząc zajęcia dla lekarzy rezydentów, specjalizujących się w medycynie rodzinnej; staże i kursy specjalizacyjne w zakresie chirurgii ogólnej, onkologicznej, ginekologii i chemioterapii; kursy doskonalące dla lekarzy; wykłady na zaproszenie Towarzystw Naukowych oraz Klubu Amazonek.

Z inicjatywy i pod kierunkiem prof. Cezarego Ramlau'a powstało pierwsze Studenckie Koło Naukowe przy Klinice Onkologii, którego opiekunem jest obecnie dr med. Piotr Tomczak.

Drugie zawiązało się przed ponad rokiem, z inicjatywy studentów, przy Oddziale Chirurgii Onkologicznej. Opiekunem jest dr hab. med. Sylwia Grodecka-Gazdecka. Autorki pracy dotyczącej nadekspresji białka HER2 u chorych na raka piersi uzyskały I nagrodę na Międzynarodowym Kongresie Studenckich Kół Naukowych w Poznaniu w roku 2001.

Klinika Onkologii

Oddział Chemioterapii Kliniki Onkologii AM

Ordynator, p.o. Kierownik Kliniki – prof. dr hab. n. med. Mieczysław Komarnicki

Zespół lekarski – etaty AM: dr n. med. Małgorzata Litwiniuk, dr n. med. Piotr Tomczak; etaty SPSK nr 1: lek. med. Helena Bassara, lek. med. Marzena Chajewska-Ciekańska, dr n. med. Maciej Kaźmierczak, lek. med. Krzysztof Roźnowski, lek. med. Leszek Rumianowski; studium doktoranckie: lek. med. Anna Łojko, lek. med. Małgorzata Walendowska.

Pielęgniarka Oddziałowa – Alicja Fiksek – pełni tę funkcję od chwili powstania Kliniki.

Oddział Chemioterapii zatrudnia 7 lekarzy (2 na etatach akademickich i 5 na etatach SPSK nr 1, a dwie osoby doktoryzują się w ramach studium doktoranckiego) i 13 pielęgniarek. 5 lekarzy uzyskało specjalizację II stopnia w zakresie chemioterapii, 3 lekarzy posiada ponadto specjalizację z radioterapii, a 1 (poza kierownikiem Oddziału) z hematologii. Lek. med. Helena Bassara, specjalista w zakresie radioterapii i chemioterapii, pracuje w oddziale od chwili jego powstania. Oddział dysponuje 32 łóżkami, na których hospitalizowanych jest blisko 3.000 pacjentów rocznie. Leczenie obejmuje nowotwory hematologiczne i guzy lite; szczególnie chłoniaki, raki piersi, nowotwory przewodu pokarmowego, mięsaki kości i tka-

nek miękkich, czerniaki oraz nowotwory głowy i szyi. Realizowane są procedury wysokospecjalistyczne: leczenie raka piersi taksoidami, skojarzone leczenie mięsaka kościopochodnego, stosowanie cytokin hematopoetycznych i leków wspomagających terapię cytostatykami. Ciągłość diagnostyki i leczenia zapewnia istnienie, czynnej codziennie, Poradni Chemioterapii, w której przyjmuje się blisko 10.000 chorych rocznie.

Prace badawcze prowadzone w Oddziale Chemioterapii dotyczą oceny wybranych elementów odpowiedzi immunologicznej w chorobach nowotworowych, oceny czynników rokowniczych w przerzutach do kości u chorych na raka piersi, oceny wartości rokowniczej obecności mikroprzerzutów w szpiku u chorych na raka piersi, oceny funkcji granulocytów obojętnochłonnych u chorych na nowotwory złośliwe, zaburzenia hemostazy u chorych na raka piersi.

Udział w wielośrodkowych, międzynarodowych badaniach klinicznych dotyczy przede wszystkim oceny wartości nowych leków onkologicznych oraz nowych metod leczenia nowotworów złośliwych.

Oddział Ginekologii Onkologicznej

Ordynator – prof. dr hab. med. Janina Markowska
Zespół lekarski – etaty Akademii Medycznej: dr n. med. Grzegorz Manyś, dr n. med. Radosław Mądry; etaty SPSK nr 1: dr n. med. Zdzisława Szłapka-Głogowska, dr n. med. Ewa Muszyńska-Wiese, dr n. med. Zbigniew Szewierski.
Pielęgniarka Oddziałowa – Maria Gajewska

Oddział Ginekologii Kliniki Onkologii zatrudnia 5 lekarzy i 11 pielęgniarek. Wszyscy lekarze posiadają II stopień specjalizacji w zakresie ginekologii i położnictwa oraz tytuł naukowy doktora nauk medycznych. Od chwili powstania Kliniki pracują w niej prof. Janina Markowska i dr med. Zdzisława Szłapka-Głogowska.

Oddział dysponuje 31 łózkami na 8 salach chorych oraz zabezpiecza funkcjonowanie poradni przyklinicznej. Leczenie operacyjne obejmuje wszystkie zabiegi z zakresu ginekologii, wykonywane drogą brzuszną, pochwową oraz techniką laparoskopową, a chemioterapia dotyczy kompleksowego leczenia raka jajnika oraz wznów innych nowotworów narządu rodowego. Liczba hospitalizowanych sięga około 1000, w tym operowanych około 600 rocznie.

Jako jeden z trzech ośrodków w Wielkopolsce Oddział Ginekologii prowadzi leczenie raka jajnika taksoidami. U chorych na raka jajnika podaje się cytostatyki dotrzewnowo i wykonuje zabiegi operacyjne typu „second-look”.

Prowadzone obecnie prace badawcze dotyczą przede wszystkim problematyki raka jajnika – jego genetycznego uwarunkowania, zastosowania radioimmunoterapii oraz leczenia nowymi cytostatykami w przypadku braku efektów pierwszorazowego leczenia taksoidami. Prof. Janina Markowska jest koordynatorem klinicznym pierwszego polskiego wielośrodkowego badania nad rakiem jajnika, zatytułowanego „Zaburzenia ekspresji wybranych genów w rakach jajnika, a skuteczność chemioterapii – retrospektywne badanie wielośrodkowe”.

Oddział Chirurgii Onkologicznej

p.o. Ordynator – dr hab. n. med. Sylwia Grodecka-Gazdecka

Zespół lekarski – etat Akademii Medycznej: dr n. med. Robert Gryczka; etaty SPSK nr 1: dr n. med. Florian Kłowski, dr n. med. Andrzej Otworowski, lek. med. Grzegorz Gertig, lek. med. Andrzej Prażyński, lek. med. Maria Czub-Świerczek, lek. med. Grzegorz Urbański; studium doktoranckie: lek. med. Mikołaj Musiał.

Pielęgniarka Oddziałowa – Krystyna Kutny

Oddział Chirurgii Kliniki Onkologii zatrudnia 7 lekarzy i 10 pielęgniarek. 6 lekarzy posiada specjalizację II stopnia w zakresie chirurgii onkologicznej. Dr n. med. Florian Kłowski pracuje w Oddziale od chwili jego powstania i należy do współorganizatorów pracy Oddziału i Bloku Operacyjnego. Oddział dysponuje 30 łózkami, na których hospitalizowanych i leczonych operacyjnie jest ponad 900 chorych rocznie. Lekarze Oddziału zabezpieczają także codzienną pracę Poradni Chirurgicznej, która przyjmuje około 7000 pacjentów rocznie i w której wykonuje się około 300 zabiegów ambulatoryjnych w skali roku.

W zakres leczenia operacyjnego wchodzi przede wszystkim chirurgia gruczołu piersiowego, nowotworów tarczycy, skóry, tkanek miękkich, wargi, nowotworów jelita grubego i popromiennych uszkodzeń jelit oraz chirurgia układu chłonnego. Od 1995 roku liczba chorych operowanych w Oddziale z powodu raka piersi podwoiła się i wynosi ponad 250 rocznie, a jeszcze szybciej rośnie liczba pacjentek operowanych z zachowaniem piersi. Ta grupa chorych stanowi obecnie około 20% wszystkich operowanych z powodu raka piersi. W roku 2000 rozpoczęto operacje odtwarzania piersi przy użyciu protezy-ekspandera Beckera.

Do procedur wdrażanych należą: biopsja węzła wartowniczego u chorych na raka piersi i jednoczasowa rekonstrukcja piersi po mastektomii.

Aktualnie realizowane prace badawcze dotyczą: wartości rokowniczej wybranych czynników patoklinicznych i immunohistochemicznych w raku gruczołu piersiowego, wpływu ekspresji onkoproteiny c-erbB-2 na przeżycia chorych leczonych pooperacyjnie różnymi schematami cytostatyków, opracowania indeksu prognostycznego dla raka zrazikowego piersi, nadekspresji białka HER2 w raku gruczołu piersiowego, badania markerów biochemicznych w raku piersi, a także oceny czasu przeżycia chorych na czerniaka skóry w zależności od cech morfologicznych. Udział w badaniach międzynarodowych związany jest z oceną stosowania różnych schematów leczenia uzupełniającego u chorych leczonych operacyjnie z powodu raka piersi. W przygotowaniu są obecnie trzy doktoraty.

Dr hab. n. med. Sylwia Grodecka-Gazdecka należy do inicjatorów włączenia Kliniki Onkologii do europejskiej struktury naukowo-leczniczej EORTC (European Organization for Research and Treatment of Cancer). Jest także konsultantem nowo powstałego Centrum Profilaktyki i Promocji Zdrowia SPOZ w Krotoszynie, gdzie w latach osiemdziesiątych stworzyła Poradnię Onkolo-

giczną; jest laureatem Srebrnego Łuku Amazonki i honorowego wyróżnienia Lekarz Przyjacielem Kobiety.

Praca lekarzy i pielęgniarek Kliniki Onkologii jest wspomagana przez rehabilitanta, psychologa i duszpastę. Inicjatorem współpracy z psychologiem i stworzenia oparcia dla kobiet leczonych z powodu raka piersi był prof. Cezary Ramlau, który w marcu 1991 roku utworzył Klub Amazonek przy Klinice Onkologii AM i zorganizował w Poznaniu I Krajową Konferencję Naukową „Psychologia w Klinice Onkologicznej”, a rok później zaaranżował konferencję naukową Polskiego Towarzystwa Psychoonkologicznego i został jego wice-przewodniczącym. Uczniowie profesora, niegdyś pracownicy Kliniki, zajmują dziś samodzielne stanowiska kierownicze w onkologii; np. pierwsza doktorantka dr Maria Jagas-Raczek początkowo w Opolu, następnie we Wrocławiu, a dr med. Jerzy Zafuski jest zastępcą Dyrektora Wielkopolskiego Centrum Onkologii d/s Lecznictwa w Poznaniu i konsultantem wojewódzkim w zakresie onkologii.

Badania naukowe prowadzone są w oparciu o programy badawcze Akademii Medycznej i Komitetu Badań Naukowych. Aktywność naukowa i organizacyjna pracowników Kliniki przejawia się także promowaniem prac naukowych: magisterskich, doktorskich i habilitacyjnych; publikacjami i autorstwem podręczników naukowych, tłumaczeniami i recenzowaniem artykułów naukowych, udziałem w pracy kolegów redakcyjnych czasopism naukowych, przygotowywaniem programów specjalizacyjnych i standardów leczenia przeciwnowotworowego, przynależnością do krajowych i międzynarodowych towarzystw naukowych i zajmowaniem w nich wiodących stanowisk, przewodniczeniem licznym sesjom naukowym, organizowaniem konferencji i zjazdów naukowych – m. in. 17 Zjazdu Polskiego Towarzystwa Onkologicznego we wrześniu 1990 roku w Poznaniu, kolejnych konferencji naukowo-szkoleniowych Sekcji Chemioterapii PTO, czy zainicjowaniem w ubiegłym roku cyklu „Październik miesiącem profilaktyki raka piersi”.

Katedra Onkologii

Pracownia Radiologii

Kierownik – lek. med. Andrzej Pietrzak

Pracownia korzysta z usług specjalistów radiologii, którzy są etatowymi pracownikami Katedry Radiologii AM oraz SPSK nr 1 *Przemienienia Pańskiego* i zatrudnia 4 techników radiologów. Dwie pracownice: Henryka Bresińska i Barbara Augustyniak pracują od chwili zorganizowania Kliniki Onkologii. Poza typową diagnostyką radiologiczną, wykonywane są przede wszystkim badania mammograficzne i ultrasonograficzne piersi. Pierwszy mammograf firmy General Electric został uruchomiony na przełomie lat 1977/78; był pierwszym mammografem w Poznaniu i trzecim w Polsce. Przeszedł do rezerwy w roku 1992, kiedy wstawiono kolejne urządzenie tej samej firmy, dar pani Danuty Wafęsowej. Pierwsze zdjęcia mammograficzne opisywała doc. Wanda Moczko z Zakładu

Radiologii przy ul. Szkolnej, a dr Iwona Szpakowska-Łuczak doktoryzowała się z tej problematyki.

Obecnie wykonuje się około 3000 badań mammograficznych i ultrasonograficznych rocznie.

Zakład Patologii Nowotworów

Kierownik – prof. dr hab. n. med. Jan Bręborowicz

Zakład Patologii zatrudnia 2 lekarzy, 6 specjalistów analityki medycznej i 5 pracowników laboratorium histopatologii. Od początku istnienia Kliniki Onkologii w pracowni histopatologicznej pracuje mgr inż. chemii Wiesława Zeugner, która kieruje zespołem laboranckim. W skład zakładu wchodzi: pracownia histopatologiczna i powstała w roku 1989 pracownia immunohistochemiczna. Rocznie wykonuje się około 20.000 badań histopatologicznych, 10.000 immunohistochemicznych i 10.000 badań cytologicznych ginekologicznych na zlecenie jednostek Akademii Medycznej, szpitali województwa wielkopolskiego i lubuskiego oraz gabinetów prywatnych. Od 1989 roku bardzo rozwinęła się diagnostyka cytologiczna w postaci biopsji cienkoigłowych. Wykorzystując doświadczenie z biopsji pod kontrolą mammografu, lekarze Zakładu Patologii zapoczątkowali w Klinice metodę zakładania J-igły u chorych z niepalcynymi zmianami w gruczole piersiowym. Podstawą działalności usługowej jest diagnostyka histopatologiczna i cytologiczna, ale panel badanych w Pracowni Immunohistochemii, kierowanej przez dr n. biol. Violetę Filas, dotyczy około 50 markerów immunohistochemicznych. Rutynowo oznaczane są receptory dla estrogenów i progesteronu, ekspresja białka p53, katepsyny D i onkoproteiny c-erbB-2/HER2 u chorych na raka piersi. Rozpoczęto badanie ekspresji metaloproteinaz i białka CD44 w czerniaku skóry. Badania te są wykonywane przy zastosowaniu zautomatyzowanego systemu, przy użyciu swoistych przeciwciał, głównie monoklonalnych.

Wielokierunkowe badania naukowe dotyczą przede wszystkim metod immunohistochemicznych w diagnostyce nowotworów, głównie gruczolu piersiowego, skóry, układu chłonnego i tkanek miękkich. Trzy osoby uzyskały tytuł doktora nauk medycznych lub biologicznych; sprawowano opiekę nad 18 pracami magisterskimi.

Prof. Jan Bręborowicz zainicjował przed paroma laty badanie skryningowe raka piersi, przeprowadzone przez lekarzy Oddziału Chirurgii i Pracowni Radiologii, którym objęto pracownice Akademii Medycznej i Szpitala Klinicznego nr 1.

Zajęcia dydaktyczne prowadzone są dla studentów Wydziału Lekarskiego I, Oddziału Stomatologii, Oddziału Analityki Medycznej Wydziału Farmaceutycznego i Wydziału Nauk o Zdrowiu. Pierwszy program nauczania onkologii dla studentów anglojęzycznych opracował prof. Jan Bręborowicz.

Zakład Analitiky Medycznej

Kierownik – prof. dr hab. n. med. Zygmunt Kopczyński

Zakład Analitiky Medycznej został powołany w roku 1987 jako odrębna jednostka organizacyjna Katedry Onkologii, decyzją ówczesnego rektora Akademii Medycznej prof. Jerzego Wójtowicza, na bazie istniejącego od 1976 roku przyszpitalnego laboratorium analitycznego. Kierownik Zakładu Analitiky Medycznej prof. Zygmunt Kopczyński, prodziekan Wydziału Farmaceutycznego Oddziału Analitiky Medycznej AM w latach 1987-1993, specjalista wojewódzki w dziedzinie diagnostyki laboratoryjnej na województwo bydgoskie w latach 1990-1995, jest od roku 1995 konsultantem dla województwa wielkopolskiego, a od roku 1992 przewodniczącym Oddziału Poznańskiego Polskiego Towarzystwa Diagnostyki Laboratoryjnej i wiceprzewodniczącym Zarządu Głównego PTDL.

Kształcenie przeddyplomowe obejmuje studentów Oddziału Analitiky Medycznej w zakresie analitiky medycznej i diagnostyki laboratoryjnej (ponad 800 godzin rocznie), Wydziału Lekarskiego i Oddziału Kształcenia w Języku Angielskim. Zostało ukończonych 38 prac magisterskich. W ramach szkolenia podyplomowego prowadzone są zajęcia dla lekarzy rezydentów medycyny rodzinnej, cykliczne szkolenia dla pracowników diagnostyki laboratoryjnej na bazie Wydziału Farmaceutycznego i Lekarskiego AM w Poznaniu i CMKP w Warszawie. Zaplanowano zajęcia fakultatywne z zakresu organizacji laboratorium diagnostycznego, z elementami zarządzania. Prowadzone są kursy przygotowujące do egzaminów specjalizacyjnych I i II stopnia w zakresie analitka medyczna / diagnostyka laboratoryjna. Zakład Analitiky Medycznej i Centralne Laboratorium SPSK nr 1 posiadają akredytację do prowadzenia staży i organizowania egzaminów specjalizacyjnych z analitiky medycznej/diagnostyki laboratoryjnej.

Badania naukowe, prowadzone we współpracy z Kliniką Onkologii, dotyczą poszukiwania markerów nowotworowych, przydatnych we wczesnym wykrywaniu i prognozowaniu przebiegu choroby, oddziaływania choroby nowotworowej i leczenia cytostatykami na organizm pacjenta oraz biochemii przerzutów nowotworowych. Wyniki badań naukowych opublikowano w postaci 42 prac oryginalnych, 4 poglądowych i w 48 komunikatach zjazdowych krajowych i zagranicznych. Zrealizowano 7 prac doktorskich.

Działalność usługowa obejmuje oprócz rutynowych oznaczeń laboratoryjnych badania markerów nowotworowych, receptorów dla estrogenów i progesteronu oraz markerów kardiologicznych.

Zakład Immunologii Nowotworów

Kierownik – prof. dr hab. n. med. Andrzej Mackiewicz

Zakład Immunologii Nowotworów istnieje od roku 1990 i jest zlokalizowany na bazie Wielkopolskiego Centrum Onkologii. Zatrudnia 1 lekarza na etacie Akademii Medycznej i 11 osób na etatach WCO. Zasadniczym problemem badawczym jest terapia genowa nowotworów. Od

roku 1995 prowadzone są badania dotyczące molekularnej diagnostyki nowotworów. Od dwóch lat działa Poradnia Genetyczna. W Zakładzie Immunologii wykonano 16 prac magisterskich i 14 doktorskich. W 1994 roku zorganizowano Kongres Nowojorskiej Akademii Nauk w Poznaniu. Kierownik Zakładu prof. Andrzej Mackiewicz był jednym z organizatorów Kongresu Naukowego „Nowotwory wyzwaniem XXI wieku” w czerwcu 1999 roku w Poznaniu i przewodniczącym Komitetu Organizacyjnego XIV Europejskiego Kongresu Immunologii 2000 w Poznaniu. Od 1997 roku wydawane jest w Poznaniu czasopismo naukowe „Współczesna Onkologia”, którego jest redaktorem naczelnym.

Klinika Opieki Paliatywnej i Intensywnej Terapii Onkologicznej

Kierownik Kliniki – prof. dr hab. med. Jacek Łuczak

W roku 1988, równoległe do powstania Katedry Onkologii, rozpoczęła pracę Poradnia Walki z Bólem z Zespołem Wyjazdowym. W 1991 roku uruchomiono Oddział Opieki Paliatywnej, na bazie którego powstała następnie Klinika Opieki Paliatywnej i Intensywnej Terapii Onkologicznej. Obecnie w skład Kliniki wchodzi: Oddział Opieki Paliatywnej, Poradnia Walki z Bólem z Zespołem Wyjazdowym (zapewniająca całodobową opiekę przez 7 dni w tygodniu), Zespół Anestezjologiczny (wykonujący także wysokospecjalistyczną procedurę zakładania portów do podawania cytostatyków), Poradnia Obrzęku Limfatycznego (od 2 lat) i Ośrodek Opieki Diennej im. Joanny Drażby w Hospicjum Palium (od trzech lat).

W Klinice zatrudnionych jest 4 lekarzy na etatach akademickich, 5 na etatach SPSK nr 1, 11 pielęgniarek w oddziale i 4 w Zespole Wyjazdowym, psycholog, pracownik socjalny, rehabilitant i terapeuta zajęciowy.

W 1988 roku w Poznaniu zorganizowano I Kongres Opieki Paliatywnej z udziałem liderów ruchu hospicyjnego w Europie. W 1991 roku odbył się w Poznaniu I Ogólnopolski Kurs dla Pielęgniarek z udziałem wykładowców z Wielkiej Brytanii. Z uwagi na liczbę uczestników sięgającą 400 osób kurs odbył się w dawnym Domu Partii. Także od 1991 roku we współpracy z sir Michael Sobell House, oxfordzką delegaturą WHO do spraw opieki paliatywnej, co roku odbywa się w Poznaniu kurs dla przedstawicieli krajów Europy Środkowo-Wschodniej.

Zajęcia dydaktyczne z zakresu opieki paliatywnej prowadzone są dla studentów Wydziału Lekarskiego I, Wydziału Nauk o Zdrowiu i studentów anglojęzycznych. Tematyka prac badawczych dotyczy leczenia bólu i innych objawów w zaawansowanej chorobie nowotworowej, organizacji opieki paliatywnej i działań edukacyjnych w tym zakresie, programu profilaktyki i leczenia owrzodzeń odleżynowych. Zostało obronionych 5 prac doktorskich. Opracowane zostały standardy w zakresie opieki paliatywnej i program specjalizacji w tej dziedzinie.

Kierownik Kliniki prof. Jacek Łuczak jest m.in. Krajowym Konsultantem w dziedzinie Medycyny Paliatywnej, Przewodniczącym Krajowej Rady Opieki Hospicyjnej przy Ministrze Zdrowia i Przewodniczącym Towarzystwa

Rozwijania Opieki Paliatywnej w Krajach Europy Środkowo-Wschodniej ECEPT.

W czasie istnienia Kliniki i Katedry Onkologii 7 osób uzyskało tytuł naukowy profesora, 1 stopień naukowy doktora habilitowanego nauk medycznych, ponad 50 osób stopnie naukowe doktora nauk medycznych, biologicznych lub farmaceutycznych.

W naszej pamięci trwają ci, którzy odeszli na zawsze: prof. Szczęsny Simm, dr Eugenia Gojna, pielęgniarka Mariola Pawlik, prof. Cezary Ramlau, mgr Hanna Biedka i mgr Ewa Żakowska.

25-letnia historia Kliniki, później Katedry Onkologii Akademii Medycznej w Poznaniu stała się częścią historii wielkopolskiej i polskiej onkologii.

Przyjęto do druku: 19 listopada 2001 r.